

๗๘. แนวทางศึกษาค้นคว้าอริยสัจธรรม

An Approach to Investigate the Noble Truths

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

ความเป็นพุทธะที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาปัญญาทั้งในและนอกวิปัสสนา โดยให้เกิดความเท่าเทียมกัน และเกื้อหนุนประโยชน์ซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์หรือเป็นการต่อยอดปัญญาองค์ความรู้ต่างๆ ให้สูงขึ้น ไปเรื่อยๆ สมกับที่จะได้รับการสรรเสริญเรียกว่า “อริยบุคคลผู้เป็นพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า” ให้ได้จริงๆ ฉะนั้น ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาและลงมือถือปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ ย่อมได้รับอานิสงส์ผลบุญขั้นสูงสุดในพระศาสนานี้ คือ “ดวงตาเห็นธรรม-ธรรมจักขุ” และในลำดับต่อไป ย่อมเป็นบุคคลที่จะเกิด (๑) **ปัญญาเห็นธรรมทั้งปวง** และ (๒) **ปัญญาตรัสรู้ธรรมทั้งปวง** เช่นกัน จนสามารถบรรลุธรรมวิเศษต่างๆ เพื่อเข้าถึง “สัจภาวะแห่งนิพพาน” ได้ในที่สุดแห่งผลของการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องและดีเยี่ยมในเวลาเดียวกัน เพราะฉะนั้น บุคคลผู้สามารถบรรลุธรรมวิเศษได้ จนถึงขั้นสูงสุดโดยปรมาตต์แห่งบรมธรรมนั้น ย่อมเป็น “จิตพุทธะ” ได้แก่ (๑) **ผู้รู้** (๒) **ผู้ตื่น** และ (๓) **ผู้เบิกบาน** ด้วยการเจริญธรรมแห่งไตรสิกขาอย่างดีพร้อมด้วยข้อประพฤติปฏิบัติตาม “อริยมรรคมีองค์ ๘” เป็นหลัก ในคุณสมบัติแรกนั้น เป็นเรื่องของฝ่ายปัญญาเป็นหลัก ต้องสามารถพัฒนาตนเองให้ถึง ความเป็นปราชญ์ ผู้รู้ พหุสูต ทั้งทางโลกและทางธรรม อาศัยความสามารถในการต่อยอดปัญญาองค์ความรู้ที่ผู้รู้ต่างๆ หรือพระอริยเจ้าได้ดำเนินมาแล้วอย่างถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อก้าวสู่ความตรัสรู้ถึงสัมโพธิญาณให้ได้ในที่สุด.

บทความที่ ๗๕ ประจำปี ๒๕๕๕ – แนวทางศึกษาค้นคว้าอริยสังขาร

พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาแห่งปัญญาญาณของมวลมนุษยชาติ ไม่ใช่สมบัติของใครคนใดคนหนึ่ง และเป็นศาสนาแห่งธรรมชาติ ที่ผู้ปฏิบัติต้องค้นคว้าหาความจริงโดยปรมาตม์ด้วยตนเองจริงๆ ฉะนั้นในลำดับการพัฒนาทักษะการคิดและการเรียนรู้ นั้น ประกอบด้วยปัญญา ๓ ประการ ได้แก่ (๑) **สุตมยปัญญา-ปรโตโฆสะ** (๒) **จินตามยปัญญา-โยนิโสมนสิการ** (๓) **ภาวนามยปัญญา-ยถาภูตญาณทัสสนะ** และปัญญาทั้งหมดนี้ ต้องเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนา “**สุตมยปัญญา**” ให้เป็น “**สุตมยญาณ**” ให้ได้ และ “**จินตามยปัญญา**” ให้เป็น “**ทิพพจักขุญาณ**” ซึ่งปัญญาญาณทั้ง ๒ อย่างนี้ เป็นกำลังสนับสนุนให้เกิด “**ปัญญาญาณในวิปัสสนา**” อีกหลากหลายอย่าง จนถึง “**อาสวักขยญาณ**” [ความตรัสรู้] การต่อยอดปัญญาญาณในวิปัสสนานั้น ย่อมเกิดจากการบำเพ็ญเพียรภาวนากรรมฐานอย่างไม่ละความเพียรและความอดทนอย่างสูง แต่อย่างไรก็ตาม โดยนัยแห่ง “**สุตมยปัญญา**” นั้น ผู้ปฏิบัติธรรม [โยคาวจร] ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติการเป็นปราชญ์หรือพหูสูตจริงๆ คือ อ่านมากรู้มากด้วย “**สติสัมปชัญญะ**” ที่แก่กล้า เนื่องจากการพัฒนาทักษะการคิดทั้งในขั้นพื้นฐานและขั้นสูง โดยอาศัยอานิสงส์ทั้งฝ่าย “**สมถภาวนา**” กับ “**วิปัสสนาภาวนา**” เข้าด้วยกัน ฉะนั้น การสร้างแรงผลักดันภายในตนเองจึงเป็นเรื่องใหญ่อย่างไม่ลดละ คือการประกอบความดีในการสร้างกุศลบุญบารมีของคนอยู่เป็นนิตย์ [ชาคริยานุโยค] รวมทั้งวิริยารัมภะกับขันตอดทนอย่างจริงจัง อนึ่ง การเข้าถึงสมมยปัญญาได้นั้น ก็โดยอาศัยปฏิภาณไหวพริบที่ประกอบด้วย (๑) **ความคิดริเริ่ม** (๒) **ความคิดสร้างสรรค์** (๓) **ความคิดประยุกต์ดัดแปลง** เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งของตนเองและผู้อื่น นั่นคือ การหาข้อสรุปจากการศึกษาพิจารณาธรรม จากกถาธรรมคำเทศนาของพระอริยสงฆ์ผู้เป็นกัลยาณมิตร สำหรับข้อสรุปที่เป็นเอกลักษณ์นั้น คือ “**ทฤษฎี-หลักธรรม**” ซึ่งเป็นหน่วยความคิด [Concepts] ที่เรียกว่า “**สัมมาทิฏฐิ-สัมมาสังกัปปะ**” ที่เป็นญาณสัมปยุตต์และกลายเป็นปัญญาญาณในวิปัสสนา นั่นคือ “**ญาณทัสสนะ-ยถาภูตญาณทัสสนะ**” อันเป็นความรู้แจ้งเห็นจริง [ปฏิเวธ] หรือ **สัมโพธิ** [ความตรัสรู้] ที่สามารถเข้าถึง “**สังขภาวะแห่งนิพพาน**” โดยปรมาตมธรรม ได้แก่ **จิต-เจตสิก-รูป-นิพพาน** หรือ **วิปัสสนาภูมิ** ได้แก่ **ขันธ ๕-อายตนะ ๑๒-ธาตุ ๑๘-อินทริย์ ๑๒-อริยสังข ๔-ปฏิจัสมุปปาท ๑๒-ปฏิจัสมุปปันนธรรม ๖** ก่อนจะสัมปยุตต์ด้วย “**สัมมสนญาณแห่งไตรลักษณ์**” ที่ทำให้เกิดบรรดา “**ญาณในวิปัสสนา**” ทั้งหลายตามมา นั่นคือ “**โศปตญาณ-ญาณ ๑๖**” เป็นต้น ในการค้นคว้าหลักธรรมโดยปรมาตมั้น ต้องอาศัย “**พหูสูตมืองค์ ๕**” ได้แก่ **ฟังมาก-จำได้-คล่องปาก-ฟังขึ้นใจ-ขบได้ด้วยทฤษฎี** [พหูสูต-ชตา-วจสา-ปริจิตา-มนสานุเปกขิตา-ทิฏฐิยา-สุปฏิวิทฺวา] ส่วนหลักธรรมหรือหมวดทฤษฎีนั้น คือการศึกษาทบทวนอย่างสม่ำเสมอจากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ท่องจำหมวดธรรมต่างๆ ให้ขึ้นใจ จากนั้นค่อยศึกษาธรรมต่างๆ ในพระไตรปิฎกซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น ๕๑ เล่ม “**สุตยญาณ**” จากการศึกษาค้นคว้านี้ จะเป็นประโยชน์อันสูงสุดอย่างสูงสุดในการศึกษาพระไตรปิฎก อันเป็นแหล่งข้อมูลของพระธรรมที่ยังไม่ได้จัดหมวดหมู่เป็นหมวดธรรมอย่างเป็นระบบระเบียบง่ายต่อการท่องจำเป็นทฤษฎี คำว่า “**อ่านพระไตรปิฎกไม่รู้**

เรื่อง” ก็จะไม่มีบังเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง เพราะอ่านพระไตรปิฎกเล่มไหนก็เข้าใจได้ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ถึงแม้จะเป็นข้อมูลทศกัณฐิกก็ตาม ส่วนข้อมูลปฐมภูมินั้น ย่อมเข้าถึงได้ด้วย “ญาณในวิปัสสนา” [ญาณทัสสนะ-ยถาภูตญาณทัสสนะ] อีกนัยหนึ่ง ก็คือ เป็นขั้นตอนการพิสูจน์ทฤษฎีด้วยตนเอง เรียกว่า “อนุศาสนิปาฏิหาริย์” อย่าไปยึดเอาอย่างถือผิดด้วย (๑) **อิทธิปาฏิหาริย์**-แสดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์ กับ (๒) **อาทตนาปาฏิหาริย์**-การทลายใจเป็นอัศจรรย์ ซึ่งผู้ปฏิบัติธรรมที่มีจิตฟุ้งซ่านมักหลงทางในฤทธิ์ทั้ง ๒ อย่าง นี้ จนทำให้เกิด “วิบัติ ๔” ได้แก่ **ศีลวิบัติ-อาจารวิบัติ-ทฤษฎีวิบัติ-อาชีพวิบัติ** [นั่นคือกลายเป็นอรหันต์ข้างๆ คูๆ] ที่เรียกว่า “**เดียรธีย์-อลัชชี**” ไปในที่สุด กล่าวง่ายๆ คือ “**ผู้หลงญาณสมาบัติ**” พอเข้าถึงวิปัสสนาก็สำคัญตนคิดว่าได้บรรลุมรรคผลนิพพาน [ธัมมัทัจฉาแห่งวิปัสสนูปกิเลส] และขั้นตอนนี้จัดอยู่ใน “**มัลลคามัคคญาณทัสสนวิสุทธิ**” (ข้อ ๕ ในวิสุทธิ ๗) ประการสุดท้ายนี้ ความไม่ย่อท้อในการศึกษาทบทวนอย่างจริงจังในบรรดาหมวดธรรมจากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ทุกวันอย่างสืบเนื่อง จะช่วยเกื้อหนุนให้เกิด “**ปัญญาแตกฉาน**” ในหลักธรรมได้ รวมทั้งความหมายแห่งธรรม นั่นคือ “**ธัมมปฎิสัมภิตา-อรรถปฎิสัมภิตา**” การศึกษาค้นคว้าพระธรรมนั้น อย่าทำไปเพื่อสะสมใบประกาศใดๆ แต่ให้เป็นไปเพื่อ “**ปัญญาเห็นธรรม-ธรรมจักขุ**” เพื่อให้บรรลุถึงนัยแห่งตถาคตว่า “**ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเป็นตถาคต**” คือ พละกำลังโดยสมณะและวิปัสสนา ที่สามารถบรรลุความตรัสรู้สัมโพธิญาณได้ในที่สุด.

